

Sygn. akt VIII *Ua 18/21*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 lipca 2021 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący:	Patrycja Bogacińska- Piątek
Sędziowie:	Anna Capik- Pater (del) Magdalena Kimel

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 1 lipca 2021r. w G.

sprawy z powództwa R. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o niezrealizowane świadczenie

na skutek apelacji odwołującej

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 21 stycznia 2021 r. **sygn. akt** VI U 263/20

1. oddala apelację,
2. odstępuje od obciążania odwołującej kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

(-) sędzia Anna Capik- Pater (-) sędzia Patrycja Bogacińska- Piątek (-) sędzia (del) Magdalena Kimel

Sygn. akt VIII *Ua 18/21*

UZASADNIENIE

do punktu 2 wyroku z dnia 1 lipca 2021 r

Odwołująca R. W. domagała się zmiany zaskarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z dnia 22 czerwca 2020 roku, mocą której odmówiono jej prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu niezrealizowanych świadczeń po mężu Z. W. (1) z tytułu wypadku przy pracy z dnia 6 czerwca 2019 roku. Na uzasadnienie żądania odwołująca podała, że jej mąż w dniu 6 czerwca 2019 roku w wyniku wypadku przy pracy doznał poważnego urazu prawej ręki, tj. amputacji całkowitej paliczka dystalnego palca II. Podano, że mąż odwołującej złożył wniosek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o przyznanie Mu prawa do jednorazowo odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy i decyzją z dnia 03 lutego 2020 roku ZUS odmówił prawa do jednorazowego odszkodowania. Odwołująca podała również, iż jej małżonek zmarł dnia 24 marca 2020 roku na zawał serca, a przyczyna zgonu nie jest związana

z wypadkiem przy pracy z dnia 6 czerwca 2020 roku. Odwołująca podniosła, iż zgodnie z obowiązującymi przepisami jednorazowe odszkodowanie przysługuje członkom zmarłego ubezpieczonego, a w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek świadczenia należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, z którym prowadziła wspólne gospodarstwo domowe. Zdaniem odwołującej skoro jej mąż złożył wniosek o jednorazowe odszkodowanie, zatem odwołująca ma prawo do tego świadczenia.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. wniósł o oddalenie odwołania. Uzasadniając swoje stanowisko organ rentowy wskazał, że zaskarżona decyzja wydana została na podstawie ustawy z dnia 30 października 2002 roku o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1205). Pozwany organ rentowy podał, że Z. W. (1) złożył wniosek o jednorazowe odszkodowanie w związku z wypadkiem przy pracy z dnia 06 czerwca 2019 roku, jednak nie odwołał się do Sądu od decyzji odmownej z dnia 03 lutego 2020 roku. Wskazano, że organ rentowy odmówił odwołującej prawa do jednorazowego odszkodowania (niezrealizowane świadczenie po zmarłym mężu), ponieważ postępowanie w sprawie jednorazowego odszkodowania dla Z. W. (1) zakończyło się prawomocną decyzją z dnia 03 lutego 2020 roku.

Wyrokiem z dnia 21 stycznia 2021 roku Sąd Rejonowy w Gliwicach oddalił odwołanie.

Sąd I instancji ustalił, że mąż odwołującej Z. W. (1) będąc zatrudnionym na stanowisku tokarza w firmie (...) Sp. z o.o. z siedzibą w T. uległ w dniu 6 czerwca 2019 roku wypadkowi przy pracy. W następstwie tego konieczna była amputacja fragmentu paliczka dystalnego palca II ręki prawej. W związku z wypadkiem przy pracy małżonek odwołującej przebywał na zwolnieniu lekarskim i z tego tytułu w okresie od dnia 6 czerwca 2019 roku do dnia 4 grudnia 2019 roku pobierał zasiłek chorobowy. Następnie decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z dnia 29 stycznia 2020 roku przyznane zostało małżonkowi odwołującej prawo do świadczenia rehabilitacyjnego w wysokości 100% podstawy wymiaru na okres od dnia 5 grudnia 2019 roku do dnia 3 marca 2020 roku. Następnie decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 31 marca 2020 roku Z. W. (1), zgodnie z jego wnioskiem, przyznano prawo do świadczenia rehabilitacyjnego w wysokości 75% podstawy wymiaru za okres od dnia 4 marca 2020 roku do dnia 31 lipca 2020 roku.

Sąd Rejonowy ustalił, że mąż odwołującej w dniu 12 listopada 2019 roku złożył wniosek o jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy z dnia 6 czerwca 2019 roku. Decyzją z dnia 03 lutego 2020 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił Z. W. (1) prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy z dnia 06 czerwca 2019 roku do czasu zakończenia leczenia i rehabilitacji i wskazując, że z ponownym wnioskiem należy wystąpić po ich zakończeniu. Małżonek odwołującej nie złożył odwołania od powyższej decyzji z dnia 03 lutego 2020 roku, ani nie składał ponownie wniosku o przyznanie jednorazowego odszkodowania

Ustalono ponadto, że mąż odwołującej zmarł dnia 24 marca 2020 roku na skutek przebytego zawału serca. Przyczyna Jego śmierci nie miała związku z wypadkiem przy pracy z dnia 6 czerwca 2019 roku.

Odwołująca w dniu 15 maja 2020 roku złożyła wniosek o jednorazowe odszkodowanie tytułem niezrealizowanego świadczenia po zmarłym mężu w związku z wypadkiem przy pracy z dnia 6 czerwca 2019 roku.

Sąd I instancji pominął wniosek strony odwołującej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego ortopedy, jako nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy i zmierzający jedynie do przedłużenia postępowania.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Rejonowy zważył, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Przytoczył treść art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 30 października 2002 roku o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. z 2019 roku, poz. 1205, zwanej dalej „ustawą wypadkową”) ubezpieczonemu, który wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu,

przysługuje jednorazowe odszkodowanie. Oceny stopnia uszczerbku na zdrowiu oraz jego związku z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową dokonuje się po zakończeniu leczenia i rehabilitacji (art. 11 ust. 4 ww. ustawy)

Zgodnie natomiast z art. 13 ust. 1 ustawy wypadkowej członkom rodziny ubezpieczonego, który zmarł wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, przysługuje jednorazowe odszkodowanie. Odszkodowanie to przysługuje również w razie śmierci wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej rencisty, który był uprawniony do renty z ubezpieczenia wypadkowego.

Sąd I Instancji wskazał, że w niniejszej sprawie okolicznością niesporną było, iż mąż odwołującej nie zmarł na skutek wypadku przy pracy z dnia 6 czerwca 2019 roku – fakt ten był przytaczany przez samą odwołującą w treści odwołania. Wobec powyższego zdaniem sądu, nie ulega wątpliwości, iż powyżej przywołany art. 13 ust. 1 ustawy wypadkowej nie miał w sprawie zastosowania.

Sąd Rejonowy przytoczył treść art. 58 ust. 1 ustawy wypadkowej zgodnie z którym w zakresie nieuregulowanym ustawą stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o świadczeniach pieniężnych w razie choroby i macierzyństwa oraz ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wskazuje, że świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w ustawie przysługują członkom rodziny pozostałym po ubezpieczonym albo po osobie uprawnionej do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Stosownie zaś do art. 136 ust. 1 w/w ustawy o emeryturach i rentach z FUS, na który to w treści odwołania powoływała się także odwołująca, w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia określone ustawą, świadczenia należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, dzieciom, z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe, a w razie ich braku - małżonkowi i dzieciom, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku - innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba. Osoby wymienione w ust. 1 mają prawo do udziału w dalszym prowadzeniu postępowania o świadczenia, nieukończonego wskutek śmierci osoby, która o te świadczenia wystąpiła (art. 136 ust. 2 ww. ustawy).

Sąd Rejonowy wskazał, że ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, co nie było też kwestionowane przez żadną ze stron, że od decyzji z dnia 3 lutego 2002 roku odmawiającej mężowi odwołującej prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy z dnia 6 czerwca 2019 roku nie wniesiono odwołania. Nie zostało też wykazane, by po dniu wydania decyzji odmownej (tj. decyzji z dnia 03 lutego 2020 roku) mąż odwołującej złożył kolejny wniosek o jednorazowe odszkodowanie lub zaświadczenie o zakończeniu leczenia w związku z wypadkiem przy pracy. Sąd I instancji miał na uwadze iż powyższa okoliczność nie została w żaden sposób wykazana przez odwołującą w toku postępowania. Sama odwołująca także nie wskazywała na to, że Jej mąż złożył ponowny wniosek o przyznanie prawa do jednorazowego odszkodowania. Wniosek taki natomiast złożyła sama odwołująca w dniu 15 maja 2020 roku, a zatem już po śmierci Z. W. (1). Z uwagi więc na to, że pierwszy wniosek męża odwołującej został przez organ rentowy rozpatrzony (decyzją z dnia 03 lutego 2020 roku) i brak było ponownego wniosku Z. W. (2) w przedmiocie przyznania prawa do jednorazowego odszkodowania w związku z wypadkiem przy pracy z dnia 06 czerwca 2019 roku powołany powyżej art. 136 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie miał zastosowania. Sąd Rejonowy podkreślił, że sam fakt złożenia wniosku przez męża odwołującej nie powoduje, iż wniosek ten jest cały czas aktualny i w toku. Wniosek został rozpoznany i postępowanie wszczęte na skutek tego wniosku zostało zakończone prawomocną decyzją z dnia 03 lutego 2020 roku o odmowie prawa do jednorazowego odszkodowania.

Mając na uwadze powyższe, Sąd I instancji wobec braku podstaw prawnych do uwzględnienia odwołania, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie, jako nieuzasadnione.

Powyższy wyrok odwołująca zaskarżyła apelacją zarzucając:

- naruszenie prawa procesowego – art. 205 (12) k.p.c. polegające na pominięciu wniosku strony o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu ortopedii i traumatologii, co spowodowało brak możliwości powołania się strony na ten dowód, co w konsekwencji doprowadziło do wydania wadliwego wyroku,
- naruszenie prawa materialnego – art. 136 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, polegające na błędnym niezastosowaniu,
- naruszenie prawa materialnego – art. 477 (14) § 1 k.p.c. polegające na błędnym zastosowaniu,
- błędne ustalenie stanu faktycznego, poprzez odnoszenie się w tekście uzasadnienia do wniosku Z. W. (2) nieznanego stronie i nieprzytaczanego przez stronę,
- błędne ustalenie stanu faktycznego, poprzez powoływanie się na decyzję ZUS dotyczącą niezgodnej daty,
- błędne ustalenie stanu faktycznego, bowiem z „historii wizyt” wynika informacja o zakończeniu leczenia i wydano zaświadczenie o zakończeniu leczenia.

Odwołująca wniosła o:

- uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przyznanie prawa do jednorazowego odszkodowania lub o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od organu rentowego kosztów procesu,
- powołanie biegłego sądowego z dziedziny ortopedii oraz traumatologii na okoliczność oceny powstałego uszczerbku w związku z wypadkiem przy pracy z dnia 6 czerwca 2019 r. w oparciu o dostarczoną dokumentację medyczną do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniosł o jej oddalenie i zasądzenie od odwołującej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym, Sąd orzekł na podstawie art. 102 kpc, odstępując od obciążenia nimi odwołującej.

Zgodnie z art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych, sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

Przepis ten pozwala zatem na wyłączenie podstawowej zasady ponoszenia kosztów procesu, jaką jest finansowa odpowiedzialność za wynik sprawy wyrażona w art. 98 § 1 k.p.c., w sytuacjach wyjątkowych (określonych przez ustawę jako wypadki szczególnie uzasadnione).

Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał, że stosowanie art. 102 kpc opiera się na dyskrecjonalnej władzy sędziego i zasadniczo uwzględnia poczucie sprawiedliwości i zasady słuszności (zob. na ten temat postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 marca 2013r. sygn. V CZ 89/12, LEX nr 1331384; z dnia 17 kwietnia 2013r. sygn. V CZ 124/12, LEX nr 1341727; z dnia 17 kwietnia 2013r. sygn. V CZ 130/12, LEX nr 1341731; z dnia 17 kwietnia 2013r. sygn. V CZ 132/12, LEX nr 1341732; z dnia 18 kwietnia 2013r. sygn. III CZ 75/12, LEX nr 1353220).

Do kręgu "wypadków szczególnie uzasadnionych" należą zarówno okoliczności związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz. Jako przykłady okoliczności związanych z samym przebiegiem procesu wskazuje się sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenia dla strony, subiektywne

przekonanie strony o zasadności roszczeń, przedawnienie roszczenia, prekluzję. Natomiast przyczyny leżące na zewnątrz są determinowane przez sytuację majątkową i życiową strony, z tym zastrzeżeniem, że niewystarczające jest powoływanie się jedynie na trudną sytuację finansową, nawet jeśli była podstawą zwolnienia od kosztów sądowych. Podkreśla się przy tym, że zastosowanie art. 102 k.p.c. powinno być oceniane przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy. Ocena stanów faktycznych pod kątem dopuszczalności zastosowania zasady słuszności odnośnie do obowiązku zwrotu kosztów procesu pozostawiona została sądowi, który powinien kierować się w tym zakresie własnym poczuciem sprawiedliwości z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (tak też: wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 3 listopada 2017 r., I ACa 427/17).

W ocenie Sądu okoliczności rozpoznawanej sprawy przemawiały za odstąpieniem od obciążania odwołującej kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu odwoławczym na podstawie art. 102 k.p.c.

Rozpoznawana sprawa dotyczyła prawa do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym mężu odwołującej. Wnosząc apelację ubezpieczona była subiektywnie przekonana, że spełnione zostały warunki do przyznania jej tego prawa. Przy stosowaniu art. 102 kpc należy mieć na uwadze znaczenie dla strony żądania poddanego rozstrzygnięciu.

Bez wątpienia niniejsza sprawa była dla ubezpieczonej znacząca, miała priorytetowy charakter i była dla niej skomplikowana.

Zauważyć również należy, że w udział pełnomocnika organu rentowego w postępowaniu ograniczył się do sporządzenia odpowiedzi na apelację.

W ocenie Sądu, obciążenie odwołującej kosztami zastępstwa procesowego byłoby rażąco niesprawiedliwe i sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Z tych też względów, Sąd orzekł jak w pkt 2 wyroku.

(-)sędzia Anna Capik - Pater (-)sędzia Patrycja Bogacińska- Piątek (-)sędzia Magdalena Kimel

Sygn. akt VIII Ua 18/21

UZASADNIENIE

Odwołująca R. W. domagała się zmiany zaskarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z 22 czerwca 2020r., mocą której odmówiono jej prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu niezrealizowanych świadczeń po mężu Z. W. (1) z tytułu wypadku przy pracy z 6 czerwca 2019r. Na uzasadnienie żądania odwołująca podała, że jej mąż w dniu 6 czerwca 2019r. w wyniku wypadku przy pracy doznał poważnego urazu prawej ręki, tj. amputacji całkowitej paliczka dystalnego palca II. Podano, że mąż odwołującej złożył wniosek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o przyznanie Mu prawa do jednorazowo odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy i decyzją z 3 lutego 2020r. ZUS odmówił prawa do jednorazowego odszkodowania. Odwołująca podała również, iż jej małżonek zmarł 24 marca 2020r. na zawał serca, a przyczyna zgonu nie jest związana z wypadkiem przy pracy z 6 czerwca 2020r. Odwołująca podniosła, iż zgodnie z obowiązującymi przepisami jednorazowe odszkodowanie przysługuje członkom zmarłego ubezpieczonego, a w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek świadczenia należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, z którym prowadziła wspólne gospodarstwo domowe. Zdaniem odwołującej skoro jej mąż złożył wniosek o jednorazowe odszkodowanie, zatem odwołująca ma prawo do tego świadczenia.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. wniósł o oddalenie odwołania. Uzasadniając swoje stanowisko organ rentowy wskazał, że zaskarżona decyzja wydana została na podstawie ustawy z 30 października 2002r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. z 2019r., poz. 1205). Organ rentowy podał, że Z. W. (1) złożył wniosek o jednorazowe odszkodowanie w związku z wypadkiem przy pracy z 6 czerwca 2019r., jednak nie odwołał się do Sądu od decyzji odmownej z 3 lutego 2020r. Wskazano, że organ rentowy odmówił odwołującej

prawa do jednorazowego odszkodowania (niezrealizowane świadczenie po zmarłym mężu), ponieważ postępowanie w sprawie jednorazowego odszkodowania dla Z. W. (1) zakończyło się prawomocną decyzją z 3 lutego 2020r.

Wyrokiem z 21 stycznia 2021r. Sąd Rejonowy w Gliwicach oddalił odwołanie.

Sąd I instancji ustalił, że mąż odwołującej Z. W. (1) będąc zatrudnionym na stanowisku tokarza w firmie (...) Sp. z o.o. z siedzibą w T. uległ w dniu 6 czerwca 2019r. wypadkowi przy pracy. W następstwie tego konieczna była amputacja fragmentu paliczka dystalnego palca II ręki prawej. W związku z wypadkiem przy pracy małżonek odwołującej przebywał na zwolnieniu lekarskim i z tego tytułu w okresie od 6 czerwca 2019r. do 4 grudnia 2019r. pobierał zasiłek chorobowy. Następnie decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z 29 stycznia 2020r. przyznane zostało małżonkowi odwołującej prawo do świadczenia rehabilitacyjnego w wysokości 100% podstawy wymiaru na okres od 5 grudnia 2019r. do 3 marca 2020r. Następnie decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 31 marca 2020r., Z. W. (1), zgodnie z jego wnioskiem, przyznano prawo do świadczenia rehabilitacyjnego w wysokości 75% podstawy wymiaru za okres od 4 marca 2020r. do 31 lipca 2020r.

Sąd Rejonowy ustalił, że mąż odwołującej w dniu 12 listopada 2019r. złożył wniosek o jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy z 6 czerwca 2019r. Decyzją z 3 lutego 2020r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił Z. W. (1) prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy z 6 czerwca 2019r. do czasu zakończenia leczenia i rehabilitacji i wskazując, że z ponownym wnioskiem należy wystąpić po ich zakończeniu. Małżonek odwołującej nie złożył odwołania od powyższej decyzji z 3 lutego 2020r., ani nie składał ponownie wniosku o przyznanie jednorazowego odszkodowania.

Ustalono ponadto, że mąż odwołującej zmarł 24 marca 2020r. na skutek przebytego zawału serca. Przyczyna Jego śmierci nie miała związku z wypadkiem przy pracy z 6 czerwca 2019r.

Odwołująca w dniu 15 maja 2020r. złożyła wniosek o jednorazowe odszkodowanie tytułem niezrealizowanego świadczenia po zmarłym mężu w związku z wypadkiem przy pracy z 6 czerwca 2019r.

Sąd I instancji pominął wniosek strony odwołującej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego ortopedy, jako nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy i zmierzający jedynie do przedłużenia postępowania.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Rejonowy zważył, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Przytoczył treść art. 11 ust. 1 ustawy z 30 października 2002r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. z 2019 roku, poz. 1205, zwanej dalej „ustawą wypadkową”) ubezpieczonemu, który wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, przysługuje jednorazowe odszkodowanie. Oceny stopnia uszczerbku na zdrowiu oraz jego związku z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową dokonuje się po zakończeniu leczenia i rehabilitacji (art. 11 ust. 4 ww. ustawy).

Zgodnie natomiast z art. 13 ust. 1 ustawy wypadkowej członkom rodziny ubezpieczonego, który zmarł wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, przysługuje jednorazowe odszkodowanie. Odszkodowanie to przysługuje również w razie śmierci wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej rencisty, który był uprawniony do renty z ubezpieczenia wypadkowego.

Sąd I Instancji wskazał, że w niniejszej sprawie okolicznością niesporną było, iż mąż odwołującej nie zmarł na skutek wypadku przy pracy z 6 czerwca 2019r. – fakt ten był przytaczany przez samą odwołującą w treści odwołania. Wobec powyższego zdaniem sądu, nie ulega wątpliwości, iż powyżej przywołany art. 13 ust. 1 ustawy wypadkowej nie miał w sprawie zastosowania.

Sąd Rejonowy przytoczył treść art. 58 ust. 1 ustawy wypadkowej zgodnie z którym w zakresie nieuregulowanym ustawą stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o świadczeniach pieniężnych w razie choroby i macierzyństwa oraz ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wskazuje, że świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w ustawie przysługują członkom rodziny pozostałym po ubezpieczonym albo po osobie uprawnionej do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Stosownie zaś do art. 136 ust. 1 ww. ustawy o emeryturach i rentach z FUS, na który to w treści odwołania powoływała się także odwołująca, w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia określone ustawą, świadczenia należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, dzieciom, z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe, a w razie ich braku - małżonkowi i dzieciom, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku - innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba. Osoby wymienione w ust. 1 mają prawo do udziału w dalszym prowadzeniu postępowania o świadczenia, nieukończonego wskutek śmierci osoby, która o te świadczenia wystąpiła (art. 136 ust. 2 ww. ustawy).

Sąd Rejonowy wskazał, że ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, co nie było też kwestionowane przez żadną ze stron, że od decyzji z 3 lutego 2002r. odmawiającej mężowi odwołującej prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy z 6 czerwca 2019r., nie wniesiono odwołania. Nie zostało też wykazane, by po dniu wydania decyzji odmownej (tj. decyzji z 3 lutego 2020r.) mąż odwołującej złożył kolejny wniosek o jednorazowe odszkodowanie lub zaświadczenie o zakończeniu leczenia w związku z wypadkiem przy pracy. Sąd I instancji miał na uwadze iż powyższa okoliczność nie została w żaden sposób wykazana przez odwołującą w toku postępowania. Sama odwołująca także nie wskazywała na to, że Jej małżonek złożył ponowny wniosek o przyznanie prawa do jednorazowego odszkodowania. Wniosek taki natomiast złożyła sama odwołująca w dniu 15 maja 2020r., a zatem już po śmierci Z. W. (1). Z uwagi więc na to, że pierwszy wniosek męża odwołującej został przez organ rentowy rozpatrzony (decyzją z 3 lutego 2020r.) i brak było ponownego wniosku Z. W. (2) w przedmiocie przyznania prawa do jednorazowego odszkodowania w związku z wypadkiem przy pracy z 6 czerwca 2019r. powołany powyżej art. 136 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie miał zastosowania. Sąd Rejonowy podkreślił, że sam fakt złożenia wniosku przez męża odwołującej nie powoduje, iż wniosek ten jest cały czas aktualny i w toku. Wniosek został rozpoznany i postępowanie wszczęte na skutek tego wniosku zostało zakończone prawomocną decyzją z 3 lutego 2020r. o odmowie prawa do jednorazowego odszkodowania.

Mając na uwadze powyższe, Sąd I instancji wobec braku podstaw prawnych do uwzględnienia odwołania, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie, jako nieuzasadnione.

Powyższy wyrok apelacją zaskarżyła odwołująca zarzucając:

- naruszenie prawa procesowego – art. 205¹² k.p.c. polegające na pominięciu wniosku strony o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu ortopedii i traumatologii, co spowodowało brak możliwości powołania się strony na ten dowód, co w konsekwencji doprowadziło do wydania wadliwego wyroku,
- naruszenie prawa materialnego – art. 136 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS, polegające na błędnym niezastosowaniu,
- naruszenie prawa materialnego – art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. polegające na błędnym zastosowaniu,
- błędne ustalenie stanu faktycznego, poprzez odnoszenie się w tekście uzasadnienia do wniosku Z. W. (2) nieznanego stronie i nieprzytaczanego przez stronę,
- błędne ustalenie stanu faktycznego, poprzez powoływanie się na decyzję ZUS dotyczącą niezgodnej daty,
- błędne ustalenie stanu faktycznego, bowiem z „historii wizyt” wynika informacja o zakończeniu leczenia i wydano zaświadczenie o zakończeniu leczenia.

Odwołująca wniosła o:

- uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przyznanie prawa do jednorazowego odszkodowania lub o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od organu rentowego kosztów procesu,
- powołanie biegłego sądowego z dziedziny ortopedii oraz traumatologii na okoliczność oceny powstałego uszczerbku w związku z wypadkiem przy pracy z 6 czerwca 2019r. w oparciu o dostarczoną dokumentację medyczną do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniosł o jej oddalenie i zasądzenie od odwołującej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Gliwicach zważył co następuje:

Apelacja ubezpieczonej nie zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Okręgowego Sąd I instancji dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych. We właściwy sposób zastosował również przepisy prawa materialnego.

W rozpoznawanej sprawie spór dotyczył tego, czy ubezpieczona ma prawo do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym mężu Z. W. (1) z tytułu jednorazowego odszkodowania w związku z wypadkiem przy pracy, któremu uległ jej zmarły mąż.

Zgodnie z treścią art. 136 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS, stosowanym na gruncie spraw których przedmiotem jest świadczenie z ustawy z 30 października 2002r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. z 2019 roku, poz. 1205), za pośrednictwem art. 58 ust. 1 tej ustawy - w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia określone ustawą, świadczenia należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, dzieciom, z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe, a w razie ich braku - małżonkowi i dzieciom, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku - innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba. Natomiast zgodnie z ust. 2 tego przepisu, osoby wymienione w ust. 1 mają prawo do udziału w dalszym prowadzeniu postępowania o świadczenia, nieukończonego wskutek śmierci osoby, która o te świadczenia wystąpiła.

W przedmiotowej sprawie Z. W. (1) wystąpił w dniu 12 listopada 2019r., z wnioskiem o jednorazowe odszkodowanie z tytułu następstw wypadku przy pracy. Wniosek ten, ze względu na kontynuację leczenia, został załatwiony odmownie decyzją z 3 lutego 2020r. Z. W. (1) nie złożył odwołania od tej decyzji, co było okolicznością bezsporną. Decyzja odmowna uprawomocniła się. Następnie Z. W. (1) zmarł 24 marca 2020r. Przed śmiercią nie złożył ponownego wniosku o przyznanie jednorazowego odszkodowania. Postępowanie w sprawie jednorazowego odszkodowania zakończyło się zatem prawomocną decyzją z dnia 3 lutego 2020 r.

Wobec powyższego nie toczyło się postępowanie o świadczenie nieukończone wskutek śmierci osoby, która o to świadczenie wystąpiła jak wymaga tego art. 136 ustawy emerytalnej. Jeśli uprawniony do otrzymania świadczenie nie złożył wniosku o jego przyznanie, to po stronie małżonka i innych członków rodziny nie powstanie prawo do niezrealizowanego świadczenia. Świadczenie niezrealizowane to takie świadczenie, do którego prawo zostało już ustalone lub co najmniej osoba uprawniona wystąpiła o nie jeszcze za życia, ale nie zostało ono jej wypłacone.

Przepis art. 136 ustawy emerytalnej dotyczy zatem takiego przypadku, gdy uprawniony wystąpił z wnioskiem o świadczenie i jeszcze przed datą wypłaty świadczenia (przed zakończeniem postępowania)- zmarł.

Z. W. (3) zmarł natomiast po prawomocnym zakończeniu postępowania w przedmiocie jednorazowego odszkodowania. Nowy wniosek nie został przez niego złożony. Ta okoliczność jest wystarczająca do uznania, że odwołującej nie przysługuje prawo do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym mężu.

Zarzuty apelacji sprowadzają się głównie do zarzutów dotyczących decyzji o odmowie prawa do jednorazowego odszkodowania wydanej Z. W. (1). Ubezpieczona kwestionuje bowiem przesłanki na jakich oparto tę decyzję, a więc okoliczność iż leczenie jej zmarłego męża w związku z wypadkiem nie uległo zakończeniu. Należy jednak podkreślić, że ta okoliczność byłaby przedmiotem rozpoznania, gdyby wniosek o wypłatę niezrealizowanego świadczenia złożony został w toku toczącego się i niezakończzonego postępowania w przedmiocie wniosku jej zmarłego męża o wypłatę jednorazowego odszkodowania. Tymczasem jak wskazano powyżej, postępowanie to zostało prawomocnie zakończone decyzją z dnia 3 lutego 2020 r.

Nie zaistniały również przesłanki z art. 13 ustawy wypadkowej, albowiem Z. W. (1) nie zmarł wskutek wypadku przy pracy czy choroby zawodowej, co stanowiło okoliczność bezsporną.

Pozostałe zarzuty apelacji dotyczące nieprawidłowego podania w uzasadnieniu imienia zmarłego męża odwołującej czy podanie w uzasadnieniu nieprawidłowej daty decyzji, pozostają bez wpływu na treść rozstrzygnięcia.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Okręgowy uznał, że zarzuty apelującej są nieuzasadnione i w punkcie pierwszym sentencji, na podstawie art. 385 k.p.c. apelację oddalił.

O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym, Sąd orzekł na podstawie art. 102 kpc, odstępując od obciążenia nimi odwołującej.

Zgodnie z art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych, sąd może zasądzić od strony przegranej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

Przepis ten pozwala zatem na wyłączenie podstawowej zasady ponoszenia kosztów procesu, jaką jest finansowa odpowiedzialność za wynik sprawy wyrażona w art. 98 § 1 k.p.c., w sytuacjach wyjątkowych (określonych przez ustawę jako wypadki szczególnie uzasadnione).

Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał, że stosowanie art. 102 kpc opiera się na dyskrecjonalnej władzy sędziego i zasadniczo uwzględnia poczucie sprawiedliwości i zasady słuszności (zob. na ten temat postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 marca 2013r. sygn. V CZ 89/12, LEX nr 1331384; z dnia 17 kwietnia 2013r. sygn. V CZ 124/12, LEX nr 1341727; z dnia 17 kwietnia 2013r. sygn. V CZ 130/12, LEX nr 1341731; z dnia 17 kwietnia 2013r. sygn. V CZ 132/12, LEX nr 1341732; z dnia 18 kwietnia 2013r. sygn. III CZ 75/12, LEX nr 1353220).

Do kręgu "wypadków szczególnie uzasadnionych" należą zarówno okoliczności związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz. Jako przykłady okoliczności związanych z samym przebiegiem procesu wskazuje się sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenia dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń, przedawnienie roszczenia, prekluzję. Natomiast przyczyny leżące na zewnątrz są determinowane przez sytuację majątkową i życiową strony, z tym zastrzeżeniem, że niewystarczające jest powoływanie się jedynie na trudną sytuację finansową, nawet jeśli była podstawą zwolnienia od kosztów sądowych. Podkreśla się przy tym, że zastosowanie art. 102 k.p.c. powinno być oceniane przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy. Ocena stanów faktycznych pod kątem dopuszczalności zastosowania zasady słuszności odnośnie do obowiązku zwrotu kosztów procesu pozostawiona została sądowi, który powinien kierować się w tym zakresie własnym poczuciem sprawiedliwości z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (tak też: wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 3 listopada 2017 r., I ACa 427/17).

W ocenie Sądu okoliczności rozpoznawanej sprawy przemawiały za odstąpieniem od obciążania odwołującej kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu odwoławczym na podstawie art. 102 k.p.c.

Rozpoznawana sprawa dotyczyła prawa do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym mężu odwołującej. Wnosząc apelację ubezpieczona była subiektywnie przekonana, że spełnione zostały warunki do przyznania jej tego prawa. Przy stosowaniu art. 102 kpc należy mieć na uwadze znaczenie dla strony żądania poddanego rozstrzygnięciu.

Bez wątpienia niniejsza sprawa była dla ubezpieczonej znacząca, miała priorytetowy charakter i była dla niej skomplikowana.

Zauważyć również należy, że w udział pełnomocnika organu rentowego w postępowaniu ograniczył się do sporządzenia odpowiedzi na apelację.

W ocenie Sądu, obciążenie odwołującej kosztami zastępstwa procesowego byłoby rażąco niesprawiedliwe i sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Z tych też względów, Sąd orzekł jak w pkt 2 wyroku.

(-) Sędzia Anna Capik – Pater (-) Sędzia Patrycja Bogacińska – Piątek (-) Sędzia del. Magdalena Kimel